

23. Brown, H. Douglas. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. – New Jersey, 1994.

24. Hymes D. On Communicative Competence // C. J. Brumfit and K. Johnson (eds.). The Communicative Approach to Language Teaching. London, 1979. P. 5–27.

25. Nunan D. Second Language Teaching and Learning. – Boston, 1999.

26. Savignon S. Evolution of Communicative Competence The ACTFL Provisional Proficiency Guidelines / S. Savignon // The Modern Language Journal. - 1995. Vol. 95. - P. 129-134.

Коколус Д.

**Анализ явления, формы и последствия насилия по отношению к
детям в семье**

Kokolus D

**Analiza zjawiska, formy i konsekwencje przemocy w rodzinie wobec
dzieci**

Problematyka rodziny i zachodzących między jej członkami relacji jest bardzo różnorodna i rozległa. Wynika to z faktu, iż rodzina składa się z jednostek, które wzajemnie się uzupełniają lub wykluczają, i które charakteryzują się dużym bogactwem cech fizycznych i psychicznych. Ponadto rodzina jest grupą społeczną, która pośredniczy między jednostką a szerszym społeczeństwem. W rodzinach prawidłowo funkcjonujących są zaspokajane potrzeby fizjologiczne, potrzeby bezpieczeństwa, potrzeby miłości i przynależności, potrzeby uznania oraz potrzeby samorealizacji wszystkich jej członków.

„Przeszkody w zaspokajaniu potrzeb wywołują niezadowolenia, frustrację, złość i agresję. Należy sobie zdawać sprawę, że ich brak nie warunkuje satysfakcji z życia rodzinnego i pozytywnych relacji między poszczególnymi członkami rodziny. Czynniki pozwalające na zaspokojenie potrzeb wywołują zadowolenie i mają ogromne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania rodziny i właściwego jej rozwoju” [3, s. 111].

Środowisko rodzinne odgrywa ogromną rolę w rozwoju jednostki - dziecka. Członkowie rodziny w różnym stopniu angażują się w życie rodzinne. Każdy z nich zdobywa osobiste, indywidualne doświadczenia w zakresie wspólnego życia, wzmacniane własnymi przeżyciami i uczuciami. W ich obustronnym oddziaływaniu kształtuje się mniej lub bardziej trafne wzajemne zrozumienie oraz ustalają się zasady wspólnej egzystencji. Każdy członek rodziny ma kilka rodzajów wyobrażeń innego członka i własny do niego stosunek uczuciowy. Wzajemne na siebie oddziaływanie poszczególnych osób wchodzących w skład rodziny stanowi wyznacznik tego, czym i kim one dla siebie są. Życie rodzinne nabiera zarówno treści, jak i kształtu w sensie jednostkowym i zbiorowym, w obrębie każdej osobowości, jak i między osobowościami [7, s.11-12].

Co znaczy pojęcie „rodzina? Słowo „rodzina” częściej niż „pokrewieństwo” lub „krewni” używane jest zarówno w życiu codziennym, jak i w badaniach naukowych. Okazuje się jednak, że nie jest ono wolne od wieloznaczności i może być stosowane z różnymi intencjami wartościującymi. Niekiedy rodzinę utożsamia się z parą małżeńską, ale nie wydaje się to słuszne, bo niezbędnym elementem pojęcia rodziny jest dziecko (lub dzieci). Rodzina to grupa ludzi zjednoczonych (zespolonych) pewną formą regularnej interakcji lub wzajemnej zależności. Rodzina to grupa rodzinna, która zamieszkuje „pod jednym dachem”. Znaczy to, że wszystkie osoby wzajemnie na siebie oddziałują wewnątrz tej samej wspólnoty, tworząc rozmaite układy stosunków rodzinnych. Układy te mogą być ustalone w różnorodny sposób: albo przez przyjazne i popierające siły, albo przez wrogie i niebezpieczne. Jeżeli do rodziny dostają się siły destrukcyjne – rodzina może zareagować obronnym wzmocnieniem swojej solidarności, albo na odwrót może dojść do jej rozkładu i rozbicia. Zmienne okoliczności wewnętrznego życia rodziny wpływają na wzajemne stosunki jej członków. W korzystnych warunkach przeważają uczucia miłości i lojalności, które utrzymują rodzinną harmonię. W warunkach nadmiernych napięć i konfliktów powstają antagonizmy i nienawiść, które stanowią zagrożenia rodzinnego życia [2; 7, s. 14]. Stosunki między rodzicami a dziećmi są dla obu stron tak długo pożyteczne, dopóki są oparte na zdrowych zasadach moralnych.

Przemoc w rodzinie stosowana wobec dzieci może mieć miejsce niezależnie od wieku, płci i grupy społecznej zarówno ofiary, jak i sprawcy. Stwierdza się, iż istnieje zespół czynników, które nazywamy *czynnikami ryzyka*, które odnoszą się do cech wszystkich osób uwikłanych w sytuacje maltretowania dzieci oraz do otaczających je okoliczności. Najważniejszymi z nich są:

- indywidualne cechy agresora;
- indywidualne cechy osoby będącej życiowym partnerem agresora, a która sama nie jest agresorem;
- cechy dziecka, które staje się ofiarą;
- czynniki rodzinne (mikrosystem);
- czynniki otoczenia - społeczne, kulturowe, zawodowe [9, s. 97-101].

Sytuacje występowania przemocy wobec dzieci w rodzinie stwarzane są i wzmagane jednoczesnym współwystępowaniem kilku czynników. Przyczyny maltretowania dzieci zostały określone przez medycynę i skupiały się na istnieniu zaburzeń psychicznych u maltretujących rodziców, zaburzeń zachowań osobowościowych oraz zaburzeń osobowości [10, s. 71-101]. Źródło przemocy jest „we wnętrzu” osoby maltretującej. Ten psychiatryczny model wyjaśnienia występowania zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci wyróżnił następujące *cechy rodziców stosujących przemoc*:

- *demograficzne*: płeć, wiek, niski poziom wykształcenia, analfabetyzm;
- *związane z osobistą historią wychowania*: osobista historia maltretowania, głód emocjonalny, odrzucenie emocjonalne, poważne zaniedbanie, zniszczenie a nawet zerwanie struktury rodzinnej, pobyt w instytucjach wychowawczych;

- *związane z wypełnieniem roli rodzica*: wczesne rodzicielstwo, brak doświadczenia w zajmowaniu się dziećmi, nadmiar zajęć zawodowych i społecznych, nieznanostwo potrzeb dziecka, nieodpowiednie postawy w stosunku do dzieci i ich wychowania;

- *osobowościowe*: samotność i wyobcowanie, impulsywność, brak samokontroli, niska odporność na stres, mała odporność na frustrację, niska zdolność do empatii, niska samoocena, ograniczenia intelektualne, upośledzenie psychiczne, zaburzenia depresyjne lub psychopatologiczne, obawa i lęk o przyszłość, fundamentalistyczny fanatyzm.

- *niedostosowanie*: alkoholizm, przestępczość, prostytutka, stręczycielstwo, uzależnienie od narkotyków [12, s. 100].

Dzieci stanowią grupę osób szczególnie narażonych na przemoc i jej skutki. Wychowywane w rodzinach gdzie występuje przemoc są narażone na dwa rodzaje niszczących doświadczeń. Jedne dotyczą dzieci, które są bezpośrednimi ofiarami przemocy, a drugie dzieci, które są świadkami przemocy np. ojca wobec matki dziecka. Dzieci, które same doświadczają przemocy i jednocześnie są jej świadkami narażone są na podwójne niebezpieczeństwo. Ponadto wiele dzieci staje się bezpośrednimi ofiarami przemocy, gdy próbuje powstrzymać sprawcę [8, s. 36].

Formy przemocy w rodzinie wobec dzieci. Przemoc w rodzinie wobec dzieci może być fizyczna, psychiczna i seksualna. *Przemoc fizyczna* przejawia się zamierzonym i nieprzypadkowym użyciem siły fizycznej w stosunku do dziecka, w wyniku którego doświadcza ono bólu i urazów. Najbardziej widocznymi i niezakwestionowanymi efektami przemocy fizycznej wobec nieletnich są obrażenia ciała. Raczej nie ma trudności w ich rozpoznaniu, ale zdarza się, że bite i maltretowane dzieci często są poranione w miejscach zakrytych ubraniem. Można zaobserwować blizny, siniaki, złamania, powyrywane włosy, ślady uderzeń i skaleczeń, otarcia skóry, szczególnie na klatce piersiowej, plecach, pośladkach, w okolicach genitaliów, a także małe ślady oparzeń papierosowych. U dzieci potrząsanych i uderzanych, zwłaszcza malutkich mogą występować rozległe ogniska krwotoczne w siatkówce i urazy mózgu, oraz liczne obrażenia wewnętrzne. Oprócz przytoczonych powyżej sygnałów stosowania przemocy fizycznej wobec dzieci wymienia się również nietypowe dla danego wieku zranienia i nieodpowiedni ubiór dziecka np. ubrane w upalne dni długie spodnie, spódnice, bluzki z długimi rękawami, które mają zatuszować znamiona stosowania przez sprawcę przemocy. Niesamowite, ale rodzice występowanie obrażeń u maltretowanych dzieci często tłumaczą nadzwyczajną zdolnością dzieci do ulegania wypadkom. Unikają zgłaszania się po pomoc medyczną i równie niechętnie wyjaśniają okoliczności powstawania różnych uszkodzeń i urazów, są przy tym zalekniieni, ostrożni, a nawet agresywni.

Dzieci wobec, których stosowana jest fizyczna forma krzywdzenia wykazują:

- szczególny lęk przed fizycznym kontaktem;
- dziecko wzdryga się i kuli, gdy jest nagle dotykane;

- niechęć do rozbierania się, np. na lekcji gimnastyki lub podczas wizyty lekarskiej;

- przesadną układność, wzmożoną czujność, nadmierne wycofanie lub zachowania agresywne [1, s. 132].

Rodzice stosujący przemoc fizyczną często zapewniają o swojej miłości, w którą dzieci chcą wierzyć. Dzieci - ofiary szukają winy w sobie, jakoby one same były powodem swego krzywdzenia. Zdarza się, że z upływem czasu stają się obojętne na bicie, znają swoje miejsce w powtarzających się systematycznie cyklach krzywdzenia. Pomysłowość rodziców w wymyślaniu nowych metod maltretowania dzieci jest ogromna. Mając bezwzględna przewagę wykorzystują ją. W takiej sytuacji dziecku jest bardzo trudno bądź nie może „uruchomić” mechanizmów obrony czy agresywnego ataku. Dziecko bite potajemnie jest bezwzględnie od rodzica zależne, bezradne i zdane tylko na jego łaskę i pozbawione nadziei na pomoc z zewnątrz. Rodzice oprawcy doskonale posługują się techniką utrzymania pozorów kochającego rodzica, tak aby unieważnić jakiegokolwiek próby zewnętrznej interwencji” [4, s. 22].

Dzieci są najbardziej bezbronną grupą narażoną na psychiczne krzywdzenie - *przemoc psychiczną*, która dotyczy tych wszystkich zachowań rodziców, które niszczą godność dziecka, zaburzają konstruktywną ocenę samego siebie i wypaczają obraz własnej osoby. Przemoc psychiczna w rodzinie wobec dzieci przejawia się w takich zachowaniach, jak: krzyczenie, wyzwiska, obrażanie, poniżanie, ciągle wzbudzanie poczucia winy, upokarzanie, straszenie, grożenie wyrzuceniem z domu, izolowanie, terroryzowanie, szantażowanie, nadmierne ograniczanie i nadmierna kontrola, nadmierne wymagania lub zmuszanie do wysiłku przekraczającego możliwości dziecka (np. w nauce), stawianie sprzecznych wymagań, zaniedbywanie potrzeb emocjonalnych dziecka, a nawet emocjonalne odrzucenie; również ograniczenie lub pozbawienie kontaktu sprzyjającego prawidłowemu rozwojowi dziecka, szczególnie małego, takich jak przytulanie, noszenie na rękach, całowanie.

O ile trudno jest uchwycić symptomy przemocy emocjonalnej w stosunku do osób dorosłych, o tyle w przypadku „dziecka krzywdzonego istnieje jednak kilka objawów dość charakterystycznych. Mogą się one ujawniać w sposób skrajny lub rozwijać stopniowo, w postaci bardziej zakamuflowanej (np. fobii, kompulsji lub skłonności depresyjnych), w zależności od wrodzonej reaktywności i emocjonalności. Dlatego jedne dzieci na przemoc reagują wzrostem agresywności, nieposłuszeństwem, nadpobudliwością, a inne zwiększoną bojaźliwością, wycofywaniem się i apatią” [6, s. 41].

Następstwa psychicznego znęcania się nad dziećmi są bardzo poważne i zwykle pozostawiają ślady na całe przyszłe, dorosłe życie. „Objawami przemocy emocjonalnej u dzieci są: zaburzenia mowy wynikające z napięcia nerwowego; zaburzenia snu; dolegliwości psychosomatyczne (ból głowy, brzucha, mdłości); moczenie się i zanieczyszczanie bez powodów medycznych; lęk; stałe poczucie winy; rozdrażnienie; zamknięcie się w sobie; tiki; wycofanie; depresja; skrajny brak poczucia pewności siebie; ciągle koncentrowanie uwagi na sobie;

ugrzecznione zachowania; nietypowy lęk przed konsekwencjami różnych zachowań, częste kłamstwa” [1, s. 133].

Istotne są też objawy emocjonalne takie jak:

„ – wzrost napięcia emocjonalnego;

- wzmożona czujność, niezdolność do rozluźnienia;

- stłumiony płacz lub ciche popłakiwanie w ukryciu;

- niska samoocena, obniżone poczucie własnej wartości;

- poczucie odrzucenia, opuszczenia;

- (...) skłonność do izolacji;

- chroniczny smutek, poczucie odrętwienia, (...);

- zmienność nastroju (przeskoki od euforii do rozpaczy), płaczliwość, słaba

kontrola emocji, impulsywność;

- problemy w rozwoju poczucia własnej tożsamości” [6, s. 42].

Przemoc psychiczna w rodzinie w stosunku do dzieci najczęściej towarzyszy przemocy fizycznej i seksualnemu wykorzystywaniu i zawsze niszczy poczucie własnej wartości i godności dziecka.

Przemoc seksualna jest nadużyciem przez osobę dorosłą przewagi emocjonalnej i fizycznej w stosunku do dziecka prowadzącym do wciągnięcia go w seksualną aktywność z wykorzystaniem jego słabości i niewinności. Są to te wszystkie zachowania wobec dzieci mające spowodować erotyczną satysfakcję dorosłego. Obejmuje uwiedzenie, gwałt, kazirodztwo, wykorzystanie dzieci do celów pornografii lub prostytucji. Zachowania takie określa się najczęściej terminami: wykorzystywania, molestowania i nadużywania seksualnego. Wyróżnia się sześć typów przemocy seksualnej wobec dzieci:

1) bez kontaktu fizycznego: rozmowy o treści seksualnej kierowane do dziecka, projektowanie anatomii i czynności seksualnych, oglądactwo;

2) kontakty seksualne polegające na pobudzaniu intymnych części ciała, w różnych formach;

3) kontakty oralno – genitalne;

4) stosunki udowe;

5) penetracja seksualna (oralne, genitalne);

6) seksualne wykorzystywanie dzieci połączone z różnymi formami przemocy np. dewiacyjne formy przemocy seksualnej [3, s. 49].

Zarówno dziewczynki, jak i chłopcy są narażeni na przemoc. Wykorzystywanie seksualnego dopuszczają się w większej części mężczyźni, jednak kobiety też praktykują takie zachowania. Podobnie jak inne formy przemocy również wykorzystywanie seksualne dzieci zdarza się nie tylko w rodzinach patologicznych, ale dotyczy również tak zwanych rodzin normalnych. Nie każde dziecko w równym stopniu jest narażone na wykorzystanie przez osobę dorosłą. Szczególnie odnosi się to do relacji kazirodczych. Osoba wykorzystująca często starannie wybiera ofiarę, a jej zachowanie jest dokładnie przemyślane. Najbardziej narażone są dzieci odrzucone i osamotnione, które dla bliskości i „miłości” są w stanie zaakceptować patologiczne formy bycia razem.

Dzieci wykazują ogromny lęk przed podzieleniem się swoimi tajemnicami wykorzystywania seksualnego przez dorosłych. Wymienia się kilka czynników, które są powodem tak głębokich osobistych tajemnic:

1) dzieci czasami czują się gorsze, wstydzą się i boją, że zostaną odrzucone przez najbliższych, są przekonane, że takie przeżycia dotyczą tylko ich;

2) dzieci są zmuszane do utrzymywania tajemnicy poprzez szantażowanie lub przekupstwo zabawkami, pieniędzmi albo spełnieniem jakiegoś marzenia lub obietnicy;

3) dzieci często są zastraszane np. odesłaniem do domu dziecka, straszone, że przestanie być kochane, że nikt nie będzie chciał go znać. Gdy sprawcą jest ojciec, dziecko straszone jest, że rozpadnie się przez niego rodzina, gdy on np. pójdzie do więzienia. Zależne od rodziców i dorosłych, bezbronne i bezradne dziecko jest zmuszane do ukrywania okrutnej tajemnicy;

4) szczególnie mniejsze dzieci nie zawsze są świadome, że wyrażane przez bliskich dorosłych uczucia łamią społeczne normy i są niedopuszczalne. Nauczone takich zachowań traktują je jako normalne uczucia rodzicielskie albo braterskie. O patologiczności swoich doświadczeń i przeżyć dowiadują się często po latach [Por. 5, s. 45-46; 8, s. 39].

Dziecko, które żyło i wychowywało się w normalnych relacjach rodzinnych, a teraz stało się ofiarą pedofila, odczuwa wyraźny niepokój spowodowany nienormalnym zachowaniem dewianta. Zdarzenia, które go dotknęły różnią się od tych, które zna i są dla niego niezrozumiałe. Zachowania dziecka mogą być sygnałami, które wysyła, dlatego należy zawsze uważnie słuchać i obserwować dziecko:

1) dziecko podczas zabaw lalkami, odgrywa sceny przemocy seksualnej;

2) na tworzonych przez dziecko rysunkach pojawiają się postacie nagich mężczyzn i kobiet;

3) dziecko opowiada bardzo dziwne historie o intymnym zabarwieniu;

4) dziecko zaczyna się jękać, nie potrafi odpowiadać o swoich emocjach np. smutku, radości, złości;

5) dziecko posiada nieadekwatną do swego wieku i poziomu rozwoju wiedzę na tematy seksualne.

Świadczy ona o dużym prawdopodobieństwie doświadczenia przez dziecko jakiejś formy molestowania [Por. 11, s. 4].

Skala problemu wykorzystywania seksualnego dzieci jest ogromna. Można powiedzieć, że pedofilia jest cichym holokaustem XXI wieku. Stosowane wobec bezbronych dzieci praktyki seksualne skazują małe zranione istoty na życie pełne cierpień.

Konsekwencje doświadczonej przez dzieci przemocy w rodzinie. Rodzice zawsze są przykładem dla swoich dzieci, dobrym bądź złym. Niektóre negatywne postawy rodziców wobec dzieci mogą prowadzić do wykształcenia u dzieci negatywnych postaw wobec samych siebie, a to z kolei może zaniżać postępy szkolne nawet przy normalnym poziomie rozwoju umysłowego. Fizyczne, emocjonalne i seksualne nadużycia wobec dzieci powodują poważne uszkodzenie

zdrowego ich funkcjonowania. Całokształt postępowania rodziców z dzieckiem, organizacja życia w rodzinie, wytworzony styl i atmosfera rodzinna mają ogromny wpływ na budowanie osobowości dziecka. Zachowania rodziców i bliskich stanowią dla dzieci wzór życia, dostarczają doświadczeń, umożliwiając im ocenę i świadomy wybór własnych zachowań. Doświadczana w dzieciństwie przemoc odbiera i dzieciom, i później dorosłym poczucie własnej wartości i godności. Maltretowane dzieci już jako osoby dorosłe mogą powielać i odwzorowywać niektóre zachowania i przybierać różne postawy, takie jak: strach przed różnymi zmianami (szczególnie dotyczącymi ich życia), brak zaufania wobec ludzi i nadmierna troska o innych. Nierzadko dorośli maltretowani w dzieciństwie, napotykać trudności w wychowaniu własnych dzieci. Ma to związek z brakiem prawidłowych wzorców rodzicielstwa. Nie umieją okazywać uczuć swoim dzieciom pomimo, iż bardzo tego pragną, powielają zachowania swoich rodziców stosując przemoc, ponieważ wiedzą z przeszłości, że w wychowaniu można sobie na wiele pozwolić. Często dorośli doświadczający jako dzieci przemocy nie potrafią budować i podtrzymywać emocjonalnych więzi w związkach. Nierzadko przyjmują znaną im rolę ofiary i pozwalają aby inni znowu dopuszczali się względem nich przemocowych zachowań. Wiele dorosłych maltretowanych osób blokuje albo wypiera wspomnienia, nie chce pamiętać tych zdarzeń, inni pamiętają, ale nie chcą myśleć i sięgać głębiej rozważając jaki wpływ wywarły one na ich życie i jakie konsekwencje za sobą pociągnęły. Jeszcze inną grupę stanowią osoby, które chcą i korzystają z pomocy odpowiednich ośrodków i służb.

Podsumowanie. Wszystkie wymienione formy przemocy domowej stosowanej wobec dzieci występują z większą lub mniejszą częstotliwością. Jednak szkody w ich psychice i życiu pozostają zawsze. Doświadczanie przez dzieci różnych form przemocy domowej ma wpływ na kształtowanie określonych nastawień psychicznych i jest źródłem wzorów zachowań, niestety często tych niewłaściwych, patologicznych.

Bibliografia

1. *Dobrzyńska- Mesterhazy A.* Przemoc w rodzinie: diagnoza i interwencja kryzysowa. W: Wybrane zagadnienia interwencji kryzysowej. Poradnik dla pracowników socjalnych. Wybór i opracowanie Wanda Badura-Madej. – Warszawa: Interart, 1996. – 209 s.
2. *Hurlock E.* Rozwój dziecka. – Warszawa: Wyd. PWN, 1960. – 865 s.
3. *Mazur J.* Przemoc w rodzinie. Teoria i rzeczywistość. – Warszawa: Wyd. Akademickie „Żak”, 2002. – 203 s.
4. *Michalek D. Z.* Dziecko wykorzystywane psychicznie, fizycznie, seksualnie. – Kraków: Wydawnictwo ARC- EN- CIEL. 2001. – 96 s.
5. *Pospiszyl I.* Przemoc w rodzinie. – Warszawa: Wyd. Szkolne i Pedagogiczne, 1998. – 275 s.
6. *Pospiszyl I.* Razem przeciw przemocy. – Warszawa: Wyd. Akademickie „Żak”, 1999. – 237 s.
7. *Rembowski J.* Rodzina w świetle psychologii. – Warszawa: Wyd. Szkolne i Pedagogiczne, 1986. – 315 s.

8. *Sasal H. D.* Niebieskie karty. Przewodnik do procedury interwencji policji wobec przemocy w rodzinie. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Warszawa 1998. – 144 s.
9. *Сенько Т.* Детерминанты психологического насилия и факторы риска, его сопровождающие. В: *Психология взаимодействия. Часть четвертая. Истоки агрессивного поведения детей.* – Минск: Изд-во Карандашев, 2002, S. 97-101.
10. *Сенько Т.* (2002), Материнское поведение и детская агрессивность. В: *Психология взаимодействия. Часть четвертая. Истоки агрессивного поведения детей.* – Минск: Изд-во Карандашев, 2002. – S. 71-91.
11. *Smrokowska- Reichmann A.* Na temat. Zeszyty dla profesjonalnie pomagających. – Krynica Zdrój: Dom Wydawniczo - Reklamowy „tematy”, 2005. – S. 1-4.
12. *Soriano A.* Przemoc wobec dzieci. – Kraków, 2002. – 148 s.

Б. Лисовска

Новая роль книги для детей на переломе XX и XXI веков

Beata Lisowska

Nowa rola książki dla dzieci na przełomie XX i XXI w.

Od początku lat 90. ubiegłego stulecia można zaobserwować, że dzięki zmianom politycznym i gospodarczym w polskich księgarniach zwiększyła się liczebność oraz różnorodność pozycji książkowych, w tym utworów dla dzieci. Dopatrywano się w tym wielu pozytywnych aspektów, zwłaszcza z tego względu, że znacznej poprawie uległa jakość edytorska piśmiennictwa adresowanego dla młodego odbiorcy. Zmiany te były bardzo widoczne, ponieważ na rynku wydawniczym co rok pojawiała się coraz więcej estetycznie wydanych książek dla dzieci, a równoległe prowadzone badania utwierdzały wydawców w tym, że warto inwestować w ten sektor, ponieważ mali odbiorcy są znakomitym klientem i wywierają znaczny wpływ na decyzje konsumenckie swoich rodziców.

Jednak z czasem badacze rynku utworów dla dzieci zwrócili uwagę na książki, które „załały” rynek księgarski, a powstały na podstawie filmów animowanych kierowanych do najmłodszych widzów. Wokół tych filmów równoległe na rynku pojawia się szereg produktów, wykorzystujących filmowy wizerunek pierwszoplanowych bohaterów. Produktami tymi są przede wszystkim zabawki, naklejki, ubranka, przedmioty codziennego użytku, np. kubek, talerzyk, szczoteczka do zębów, a także przybory szkolne, a ostatnio gry komputerowe, itp. Wśród tych produktów związanych z filmem poprzez odwołanie do postaci filmowych pojawia się również książka, która w większości stanowi krótkie streszczenie fabuły przedstawionej w filmie animowanym. Stąd też taka książka określana jest jako jeden z elementów produktu totalnego – komercyjnego produktu, na który składa się kilkanaście różnego typu gadżetów przynoszących określony zysk. Pojęcie to na gruncie polskim zostało wprowadzone przez Michała Zajęca [por. 8, s. 163] Zatem widać, że w takim założeniu książka staje się